

Basisscholen
Lauwers e Fems PO

Bestuursverslag en jaarrekening 2016

Schoolbestuur L&E Uithuizermeeden en Godlinze

28 juni 2017

Schoolbestuur L&E Uithuizermeeden en Godlinze

Telefoon: 0595-424955

Fax: 0595-425131

E-mail: schoolbestuur@lauwerseneems.nl

Website : www.lauwerseneems.nl

Deloitte Accountants B.V.
Voor identificatiedoeleinden.
Behorend bij controleverklaring
d.d. 28 juni 2017

Voorwoord directeur-bestuurder

Met genoegen presenteren wij hierbij het bestuursverslag en de jaarrekening van de Stichting Schoolbestuur voor Primair en Voortgezet onderwijs tussen Lauwers en Eems en het Schoolbestuur Lauwers en Eems Uithuizermeeden en Godlinze.

In 2016 hebben heeft de sector binnen de stichting (L&E Primair Onderwijs) de doelstellingen uit het Koersplan en uit de daaruit afgeleiden jaarplannen verder uitgewerkt. De ontwikkelingen die dat met zich meebracht in 2016 worden hieronder beschreven. Daarnaast is met de jaarrekening de financiële huishouding van 2016 vastgesteld.

Er is op veel verschillende terreinen gewerkt aan de versterking van de organisatie van L&E en aan de kwaliteit van het onderwijs. Grote inzet van het personeel van de verschillende scholen leidt tot veel dynamiek en goede ontwikkelingen in de organisatie. Op alle onderdelen van het onderwijsproces en de ondersteunende processen is met grote inzet gewerkt.

Drs. A. Fickweiler (directeur-bestuurder PO)

Inhoudsopgave Jaarverslag 2016

1	Organisatieprofiel NBS De Sterren	4
1.1.	Bestuurssamenstelling en management	4
1.2.	Kernactiviteiten	4
1.3.	Horizontale verantwoording	5
1.4.	Primair proces	6
1.5	Personeel	8
1.6	Middelen	9
2.	Continuïteitsparagraaf	10
2.1.	Meerjarenprognose	10
2.2.	Meerjarenbalans	11
2.3.	Financiële kengetallen	12
3.	Financiën	17
3.1.	Samenvatting exploitatie	17
3.2.	Balans 2016	17
3.3.	Verschillenanalyse begroting & exploitatie 2016	18
3.4.	Financiële kengetallen 2016	20
4.	Verslag van de toeziende bestuursleden	21
	Jaarrekening 2016	23

1 Organisatieprofiel NBS De Sterren

1.1. Bestuursamenstelling en management

NBS De Sterren is een Neutrale Basisschool. Neutraal geeft aan dat wij een school zijn voor alle kinderen ongeacht de verschillende levensovertuigingen en maatschappijvisies van de ouders van onze leerlingen. Alle kinderen zijn dus van harte welkom op de school in Uithuizermeeden. NBS De Sterren is volop in ontwikkeling. Inhoudelijk zijn wij continue bezig het onderwijs aan te passen aan:

- de veilige en uitdagende leeromgeving
- de zelfstandigheid van de kinderen
- de verschillende leerstrategieën

Het Stichtingsbestuur van Schoolbestuur L&E Uithuizermeeden en Godlinze werd in 2016 gevormd door de volgende personen:

Toeziende bestuursleden

In onderstaande tabel staan de toeziende bestuursleden:

Naam	Functie
De heer drs. H.G. Hoek,	Voorzitter & lid van de auditcommissie (financiën)
De heer R.J. Brands	Lid & lid van de auditcommissie (financiën)
Mevrouw drs. E.M. Rodenburg	Lid
De heer ing. D. Harssema	Lid
De heer ing. G.H. Dijksterhuis	Lid

Samenstelling toeziende bestuursleden

Bestuur & Management

De heer H. Krol was directeur-bestuurder a.i. voor het PO tot en met 31 mei 2016. Met ingang van 1 juni 2016 is de heer drs. A. Fickweiler benoemd als directeur-bestuurder voor het PO.

Scheiden bestuur en toezicht

Het schoolbestuur en het toezicht zijn bij ons functioneel gescheiden. We werken volgens het "one-tiermodel". Essentieel daarbij is dat de toeziende bestuursleden onafhankelijk van de directeur-bestuurders hun toezichthoudende functie uitoefenen. Zij werken in de praktijk als een Raad van Toezicht en een College van Bestuur. Met deze bestuurlijke structuur voldoet L&E aan de verplichting uit de wet 'Goed onderwijs, goed bestuur'.

1.2. Kernactiviteiten

In 2013 hebben we een nieuw Koersplan voor L&E vastgesteld. In dit plan, dat geldt voor de jaren 2014 tot en met 2018 hebben we de strategische en inhoudelijke koers van L&E vastgelegd. We hebben daarmee richting gegeven aan de ontwikkeling die L&E de komende jaren door zal moeten maken om de kwaliteit van het onderwijs en de continuïteit daarvan in de regio Noord-Groningen te kunnen blijven garanderen.

De gezamenlijke missie van de sector Primair Onderwijs, waarin NBS De Sterren in de dagelijkse praktijk in meedraait, is het bieden van algemeen toegankelijk en kwalitatief hoogstaand onderwijs met het doel kinderen maximale ontwikkelingskansen te bieden.

Missie en visie

L&E staat voor het bieden van algemeen toegankelijk (openbaar en neutraal bijzonder) en kwalitatief hoogstaand onderwijs met het doel leerlingen maximale ontwikkelingskansen te bieden. Iedere leerling heeft het recht zichzelf te zijn en krijgt de kans om zijn of haar aanleg te ontplooiën. Het is de verantwoordelijkheid van L&E om leerlingen, en medewerkers, een zo goed mogelijke basis te bieden zodat zij hun talenten optimaal kunnen ontplooiën.

In de ogen van L&E kan kwalitatief en hoogstaand onderwijs alleen gegeven worden in een omgeving waar drie elementen terugkomen: veiligheid en stabiliteit, ruimte voor ieder individu en verbondenheid met elkaar en de omgeving. Het is dan ook de missie van L&E om deze elementen terug te laten komen in het onderwijs dat zij biedt.

Kernwaarden Lauwers & Eems

Een stabiele en veilige omgeving

Iedereen heeft een veilige en stabiele basis nodig om te kunnen groeien. Een omgeving die mensen opvangt als het tegen zit, die hen overeind helpt en die richting geeft.

Ruimte voor het individu

Hoe mensen zich ontwikkelen is per persoon verschillend. Ieder mens is uniek. Dat erkennen, respecteren en stimuleren we. Uiteindelijk zal iedere leerling in de toekomst een andere plek in de maatschappij krijgen die past bij zijn of haar aanleg. Ieder kind zal hier dus op een andere manier op voorbereid moeten worden.

Aandacht voor elkaar

Alleen in een omgeving waar aandacht is voor elkaar kan iemand tot bloei komen. Daarom werken we aan goede onderlinge relaties. Samen bouwen wij aan effectieve leer- en leefgemeenschappen.

L&E heeft zich in het Koersplan verbonden aan elf doelstellingen, die geformuleerd zijn vanuit drie invalshoeken: **Identiteit, Kwaliteit en Continuïteit**.

Identiteit heeft betrekking op de kernwaarden van L&E, de uitgangspunten die we centraal willen stellen in ons onderwijsaanbod. Kwaliteit heeft betrekking op de kwaliteit van het primaire proces (het onderwijs) maar zeker ook op de kwaliteit van de medewerkers, bestuurders en toezichthouders die verbonden zijn aan L&E. Bij continuïteit gaat het om de duurzaamheid van het onderwijsaanbod in de regio en de continuïteit van onze eigen organisatie.

1.3. Horizontale verantwoording

Ten behoeve van de horizontale verantwoording wordt het voorliggende jaarverslag besproken met de medezeggenschapsraad. Een samenvatting van het jaarverslag, het zogenaamde jaarbericht, wordt uitgereikt aan het personeel, extern betrokkenen en wordt gepubliceerd op de website. Per sector worden personeelsleden periodiek geïnformeerd door middel van het bulletin Primair (Primair Onderwijs). Verder vindt de horizontale verantwoording plaats door middel van bijeenkomsten (werkoverleg, vergaderingen), memo's, (school)jaarplannen en een schoolgids. Tevens wordt het personeel op de hoogte gehouden van ontwikkelingen via de bestuurlijke website en de website van de school. De verantwoording aan de (G)MR en het bestuur vindt hoofdzakelijk plaats door middel van vergaderingen, documenten en rapportages.

1.4. Primair proces

In deze paragraaf zijn de resultaten in het primaire proces van NBS De Sterren beschreven. Waar nodig wordt verwezen naar het jaarverslag van Schoolbestuur L&E.

1.4.1. Ontwikkeling leerlingaantal

Inzicht hebben in de ontwikkeling van het aantal leerlingen is belangrijk. Het primaire proces binnen NBS De Sterren is gericht op het bieden van algemeen toegankelijk en kwalitatief hoogstaand onderwijs aan de leerlingen. Het leerlingaantal is bovendien één van de belangrijkste bekostigingsvariabelen in de Rijksmiddelen.

In onderstaande tabel is, op basis van de realisatie en de bijgestelde prognose van het Planning Verband Groningen, de ontwikkeling van het leerlingaantal van NBS De Sterren weergegeven.

01.10.2015	01.10.2016	teldatum	01.10.2017	01.10.2018	01.10.2019	01.10.2020
35	41	onderbouw	40	39	38	37
29	31	bovenbouw	30	29	28	27
64	72	totaal	70	68	66	64

Ontwikkeling leerlingaantal NBS De Sterren (teldatum 1 oktober)

Vanaf 2016 is een daling van 3% per jaar aangehouden, gelijk aan het Primair Onderwijs. Bovenstaande leerlingaantallen vormen eveneens de basis voor de meerjarenbegroting 2017 t/m 2021.

1.4.2. Organisatie en beheer

In de vorige paragraaf (zie: platte organisatiestructuur) is al aan de orde gekomen dat er een wijziging in de structuur heeft plaatsgevonden in de aansturing van scholen en de huidige stand van zaken omtrent de organisatie van het bestuurskantoor. In het komend jaar zal zowel de aansturing van de scholen als de organisatie van het bestuurskantoor geëvalueerd worden.

Na de zomervakantie zijn de directeuren en schoolleiders gestart met de schoolbegroting voor 2017. In de besprekingen is de koppeling gelegd tussen de inhoudelijke ontwikkeling van de school (schooljaarplan) en de financiële wensen. Gebleken is dat er op dit gebied nog veel winst geboekt kan worden. Dat geldt voor zowel de plannen die er liggen voor het komend jaar, als ook het inzicht in de financiële ruimte die de school heeft voor dat eigen beleid.

De diensten voor onderhoud gebouwen wordt door een andere, goedkopere, aanbieder uitgevoerd. De aangekondigde evaluatie is niet uitgevoerd.

Eind 2016 zijn de voorbereidingen getroffen om in 2017 minder afhankelijk te zijn van de diensten van een administratiekantoor. Voor de financiële administratie en in mindere mate voor de personeelsadministratie zullen in 2017 minder diensten worden afgenomen om in 2018 werkelijk tot een substantiële reductie van de kosten te komen.

1.4.3. Onderwijs

Pedagogisch klimaat, sociale veiligheid, burgerschap en integratie

Uit de resultaten van het tevredenheidonderzoek is het volgende te concluderen. Op de vragen "Vensters PO", die betrekking hebben op aspecten van het pedagogisch klimaat, sociale veiligheid en

burgerschap en integratie, haalt de school lagere scores dan landelijk gemiddeld (in dit geval is dit juist een goed teken!) en ook ten opzichte van vergelijkbare besturen. Een mooie constatering!

De basisvaardigheden, opbrengstgericht werken

In het najaar is bestuursbreed gestart met de scholing voor het uitvoeren van zelfevaluaties. Aan school de vraag om zelf hun actuele kwaliteit van het onderwijs te beoordelen. Daarbij worden de volgende domeinen onderscheiden: onderwijskundige factoren en de condities van de school. Onder de onderwijskundige factoren wordt verstaan: een toereikend leerstofaanbod, het pedagogisch handelen: ondersteuning en uitdaging, goed benutte leertijd, doelmatig klassenmanagement, convergente differentiatie, activerend onderwijs, goede instructie met aandacht voor "leren leren" en de leerlingenzorg. Onder condities verstaat we: de kwaliteitszorg, onderwijskundig leiderschap, een professionele cultuur, ouderbetrokkenheid, functionele interne en externe communicatie en een doelmatige inzet van middelen.

Uit de zelfevaluatie vloeien vervolgens acties voort, zowel op schoolniveau als bestuursniveau. Op schoolniveau:

- Wat weten we niet en willen we nader onderzoeken?
- Wat is op orde, maar verdient wel aandacht en zorg?
- Wat is een aandachtspunt en hoe en wanneer gaan we er mee aan de slag?
- Wat is niet op orde en moet onmiddellijk worden aangepakt?
- Waar verschilt het beeld van de school met het beeld van anderen, zoals de directeur-bestuurder, collega-directeur, het stafbureau? Dit zal tot uiting komen tijdens de gesprekken over de zelfevaluatie van de school:
- De consequenties worden vervolgens weggezet in een samenhangend plan van aanpak.

Op bestuursniveau:

- Welke aandachtspunten en verbeterpunten hebben de scholen, die aangepakt moeten worden?
- Waar kunnen de scholen elkaar ondersteunen?
- Welke school heeft begeleiding nodig bij de aanpak van de verbeterpunten?
- Welke school heeft geen inzicht in de eigen kwaliteit en heeft daarbij begeleiding nodig?
- Welke items kunnen we gezamenlijk aanpakken?

In 2017 zullen de zelfevaluaties van de school gereed zijn en vinden er gesprekken plaats. Het bestuursbrede beeld van alle zelfevaluaties zal bepalend zijn voor de nieuwe koers voor de periode 2018-2022.

Passend onderwijs en ondersteuning onderwijs

Algemeen genomen kunnen we nog niet tevreden zijn over de ontwikkeling van passend onderwijs. Dit geldt voor alle niveaus: landelijk, regionaal, maar ook bestuursbreed. Om stappen te kunnen zetten is het belangrijk om te weten hoe de basisondersteuning functioneert. Hoe wordt omgegaan met verschillen tussen leerlingen in de dagelijkse les en is dat effectief? Het antwoord daarop zal gegeven moeten worden door een uit te voeren intern onderzoek. De veronderstelling is dat als de basisondersteuning aan kracht wint, leerlingen beter ontwikkelen in de eigen omgeving en de druk op speciale(re) voorzieningen zal afnemen.

In 2016 is de hulp van het Bovenschools Ondersteuningsteam (BOT) ingeroepen. De Sterren heeft actief geparticipeerd in het samenwerkingsverband passend onderwijs. Eind 2016 heeft de gedragskundige afscheid genomen.

Opnieuw zijn leerlingen, ouders en leerkrachten positief over de ondersteunende waarde van de Plusklas.

Leerlingen-, ouder- en medewerkerstevredenheid

De rapportage van de bestuursbrede resultaten van de in december gehouden tevredenheidsonderzoeken zijn gunstig. Leerlingen, ouders en personeel zijn in algemene zin tevreden. Ook in vergelijking met vergelijkbare besturen (in krimpgebieden, vergelijkbaar groot met L&E) zien we gemiddelde scores.

Evenals vorig jaar is de constatering dat de organisatie zich kenmerkt door te willen leren en verbeteren en verlangt naar de ruimte om meer eigen verantwoordelijkheid te dragen. Er is veel deskundigheid, inzet en betrokkenheid bij de medewerkers. Dit is een belangrijke voorwaarde voor de verdere ontwikkeling van het onderwijs.

1.4.4. Klachtrecht

Leerlingen van een school, ouders of voogden/verzorgers van die leerlingen en personeelsleden die zich in hun belang getroffen achten door gedragingen, handelingen en beslissingen van medeleerlingen, personeelsleden of andere bij de school betrokkenen, of die zich gekwetst voelen door een benadering die zij niet op prijs stellen, kunnen zich daarover beklagen. Het Hogeland College kent een algemene klachtenregeling en een klachtenregeling inzake ongewenste intimiteiten.

Schoolbestuur is aangesloten bij de Stichting Onderwijsgeschillen, waar onder andere de Landelijke Bezwarencommissie Schoolbestuursbeslissingen (LBS) en de Landelijke Klachtencommissie Onderwijs (LKC) zijn ondergebracht. De klachtenregeling en bijbehorende procedures worden jaarlijks gepubliceerd in de schoolgidsen en zijn tevens te vinden op de website.

Er zijn geen klachten binnengekomen.

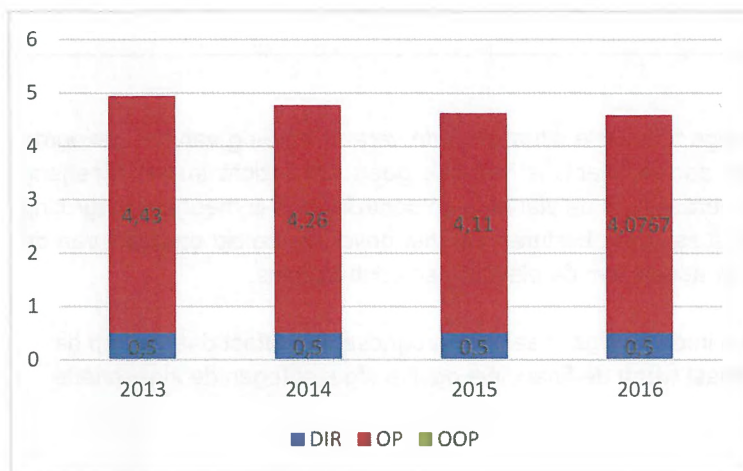
1.5 Personeel

De in het Koersplan omschreven ambities zijn kaderstellend geweest voor de doelstellingen en geplande activiteiten in 2016. Voor een uitgebreide terugblik en evaluatie wordt verwezen naar het jaarverslag van Schoolbestuur L&E.

Als Schoolbestuur hanteren wij werkgelegenheidsbeleid. Werkgelegenheidsbeleid houdt in dat al ons personeel een werkgelegenheidsgarantie heeft. Mochten wij deze garantie niet meer kunnen bieden dan moeten we Decentraal Georganiseerd Overleg (DGO) voeren met de vakcentrales om te komen tot een sociaal plan. Het sociaal plan voorziet in deels vrijwillige en deels verplichte maatregelen, alle gericht op het voorkomen van gedwongen ontslag

Personeelssamenstelling

In onderstaande tabel is de leeftijdsopbouw van de personeelsleden binnen NBS de Sterren opgenomen. Het betreft hier zowel personeel dat vast in dienst is als het personeel met een tijdelijke aanstelling. De peildatum van de weergegeven kengetallen is 31 december.

Formatie inzet per functie categorie (peildatum 31 december)

De directieformatie bestaat uit 0,5 fte.

1.6 Middelen

Het beheer van de nieuwe school wordt uitgevoerd door de VCPO Noord-Groningen, waarbij de jaarlijkse groepsgebonden rijksvergoedingen (onderhoud, energie/water en publiekrechtelijke heffingen) en de vergoeding voor het onderhoudsbeheer worden overgedragen aan de beheerder van de school.

2. Continuïteitsparagraaf

Naast het in kaart brengen van de huidige financiële situatie en de verantwoording van het gevoerde beleid, waarvoor dit jaarverslag onder andere dient, is het ook goed om inzicht in het meerjarig perspectief te geven. Een belangrijk onderdeel van de planning en controlcyclus is meerjarenbegroting en de consequenties daarvan. Ook het tussentijds bijsturen van het gevoerde beleid op basis van de meest recente inzichten is een belangrijk aspect van de planning en controlcyclus.

In deze paragraaf wordt inzicht gegeven in de huidige meerjarenprognose, het effect daarvan op de balanspositie en de kengetallen. Daarnaast wordt de financiële positie afgezet tegen de ingeschatte risico's.

2.1. Meerjarenprognose

Op basis van de meest recente leerlingprognoses en regelgeving is de volgende meerjarenprognose voor de komende drie jaren opgesteld:

		Realisatie	Begroting		
Baten		2016	2017	2018	2019
3.1	(Rijks)bijdragen OCW	528.548	508.971	495.737	484.831
3.2	Overige overheidsbijdragen	16.864	0	0	0
3.5	Overige baten	871	720	720	720
	Totaal baten	546.283	509.691	496.457	485.551
Lasten		2016	2017	2018	2019
4.1	Personele lasten	445.067	387.356	378.849	371.803
4.2	Afschrijvingen	12.310	12.560	12.560	12.560
4.3	Huisvestingslasten	38.598	38.000	38.000	38.000
4.4	Overige instellingslasten	73.670	70.057	69.769	69.490
	Totaal lasten	569.645	507.973	499.178	491.853
	Saldo baten en lasten	-23.362	1.718	-2.721	-6.302
	Financiële baten en lasten	-31	2.450	2.450	2.450
	Resultaat	-23.393	4.168	-271	-3.852

Meerjarenprognose

In bovenstaande meerjarenprognose is een wisselend resultaat zichtbaar. Voor de komende jaren is de intentie om een sluitende meerjarenbegroting te realiseren op basis van beleidsrijke keuzes.

2.2. Meerjarenbalans

De meerjarenbegroting heeft haar effect op de ontwikkeling van de balanspositie. Het volgende overzicht wordt gegeven over de komende drie jaar:

Activa	Realisatie	Begroting		
	2016	2017	2018	2019
Vaste activa				
Materiële vaste activa	51.463	38.903	26.343	13.783
Financiële vaste activa	0	0	0	0
Vlottende activa				
Vorderingen	25.227	25.227	25.227	25.227
Liquide middelen	439.377	456.106	468.395	477.103
Totaal Activa	516.067	520.236	519.965	516.113

Passiva	Realisatie	Begroting		
	2016	2017	2018	2019
Eigen vermogen				
Algemene reserve	415.493	419.662	419.391	415.539
Voorzieningen	7.009	7.009	7.009	7.009
Kortlopende schulden	93.565	93.565	93.565	93.565
Totaal passiva	516.067	520.236	519.965	516.113

Meerjarenbalans

De balans laat een redelijk stabiel beeld zien. Wat wel opvalt is dat de materiele vaste activa een dalende lijn laat zien. Dit wordt veroorzaakt doordat er geen meerjareninvesteringsplanning is opgenomen in de begroting.

2.3. Financiële kengetallen

Voor het inzicht wordt een aantal kengetallen gepresenteerd. Deze kengetallen worden afgezet tegen de normen van de commissie Don en tegen normen die het inspectiekader aangeeft.

Financiële kengetallen	Realisatie		Begroting		Norm Don/ Inspectiekader
	2016	2017	2018	2019	
Solvabiliteit 2	82,0	82,0	82,0	82,0	>30%
Rentabiliteit	-4,28%	0,81%	-0,05%	-0,79%	tussen 0 en 5%
Liquiditeit	4,97	5,14	5,28	5,37	tussen 0,5 en 1,5
Kapitalisatiefactor	94,47	101,58	104,22	105,76	60,00
- Financieringsfunctie	18,83	18,86	18,10	17,22	34,74
- Transactiefunctie	17,13	18,27	18,75	19,17	15,26
- Bufferfunctie	58,51	64,45	67,37	69,37	10,00
Weerstandsvermogen 2	76,06	81,94	84,06	85,15	
Personele lasten/rijksbijdragen	84%	76%	76%	77%	>95
Personele lasten/totale baten	81%	76%	76%	77%	>90
Huisvestingsratio	7%	7%	8%	8%	>10

Financiële kengetallen

Op basis van de bovenstaande kengetallen en de signaleringsgrenzen die de commissie Don en het inspectiekader aanhouden, kunnen we concluderen dat we over voldoende middelen beschikken om aan onze verplichtingen op zowel de korte als de lange termijn te voldoen en dat we risico's op zowel de korte als de middellange termijn op kunnen vangen.

Eveneens is de conclusie te trekken dat de meeste kengetallen zich aan de goede kant van de normen bevinden.

Solvabiliteit

Bij de solvabiliteit gaat het erom in hoeverre een bevoegd gezag op lange termijn, ook in tijden van tegenspoed, aan haar verplichtingen kan voldoen. Dit blijkt uit de verhouding tussen eigen vermogen en het totaal van de passiva. Absolute normen voor solvabiliteit zijn moeilijk te geven. Beoordeling van het eigen vermogen kan niet los worden gezien van de beoordeling van de hoogte van de voorzieningen. Immers, wanneer die niet toereikend zijn om de toekomstige verplichtingen te dekken, zal aanvulling vanuit het eigen vermogen moeten plaatsvinden. In geval van een gezonde financiële positie, is een ondergrens van 30% wenselijk.

Rentabiliteit

Als indicator is de rentabiliteit een waardevol trendgegeven. Rentabiliteit geeft de verhouding weer tussen het exploitatieresultaat in relatie tot de totale baten. Te grote positieve verschillen roepen vragen op betreffende het bestedingspatroon. Negatieve verschillen duiden op een te ruim financieel management, met mogelijke consequenties in de komende jaren.

Liquiditeit

Het kengetal liquiditeit geeft aan in hoeverre het bestuur in staat is om op korte termijn aan haar verplichtingen te voldoen. Dit blijkt uit de verhouding tussen vlottende activa en de kortlopende schulden. Voor een goede liquiditeit moet dit getal minimaal tussen de 0,5 en 1,5 liggen.

Kapitalisatiefactor

Met de kapitalisatiefactor wordt aangegeven in welke mate een organisatie haar kapitaal efficiënt inzet. Een kapitalisatiefactor ver boven de bovengrens kan, volgens de Commissie Don, duiden op het niet of niet efficiënt benutten van het kapitaal van de stichting in het vervullen van haar taken.

De kapitalisatiefactor wordt berekend op basis van de formule: (balanstotaal -/- boekwaarde G&T) / totale baten). Ten aanzien van de kapitalisatiefactor hanteert het ministerie de volgende signaleringsgrenzen:

- Kapitalisatiefactor PO/VO (excl. gebouwen en terreinen): ondergrens geen, bovengrens 35-60% (van groot naar klein bestuur);
- Kapitalisatiefactor PO/VO (incl. gebouwen en terreinen) en kapitalisatiefactor BVE, HBO en WO: De commissie Don heeft hier nog steeds geen signaleringsgrenzen voor aangegeven.

Om een bestuur in te kunnen delen in groot of klein zijn de volgende uitgangspunten geformuleerd.

- Groot: 8 miljoen in het PO en 12 miljoen jaarlijkse baten in het VO;
- Klein: 5 miljoen in het PO en 6 miljoen jaarlijkse baten in het VO.

De signaleringsgrens van de sector Primair Onderwijs voor een kleine bestuur is 60%.

De Commissie Don verdeelt de kapitalisatiefactor van 60% onder in drie verschillende percentages:

1. Materiële vaste activa (exclusief gebouwen en terreinen) / financieringsfunctie	34,74%
2. Bufferliquiditeit / financiële buffer	10,00%
3. Transactieliquiditeit / transactiefunctie	15,26%

Als schoolbestuur hebben we echter besloten om zowel de kapitalisatiefactor als het weerstandsvermogen te hanteren vanwege de helderheid van dit laatste kengetal en om zodoende op nog een andere wijze na te kunnen gaan of we de ingeschatte risico's (in financieel opzicht) op kunnen vangen en of we de continuïteit van onze organisatie kunnen waarborgen.

Weerstandsvermogen

Het weerstandsvermogen drukt uit in welke mate de organisatie in staat is om risico's te ondervangen en om de continuïteit van de organisatie te waarborgen. Het ministerie heeft voor het weerstandsvermogen een onder- en bovengrens opgesteld (10% en 40%). In de onderstaande tabel zijn deze signaleringsgrenzen en hun betekenis weergegeven. De definitie van het weerstandsvermogen die hier gebruikt is: het eigen vermogen uitgedrukt in een percentage van alle baten in een jaar inclusief de financiële baten en exclusief de buitengewone baten.

Weerstandsvermogen	Betekenis
Kleiner dan 10%	mogelijk te weinig reserves – kan duiden op een risicovolle situatie
Tussen 10 en 40%	zit waarschijnlijk wel goed, maar dat hoeft niet zo te zijn
Groter dan 40%	de kans is groot dat de financiële reserves te hoog zijn

	Werkelijk	Werkelijk	Begroting	Begroting	Begroting
	2015	2016	2017	2018	2019
Resultaat	32.511	-23.393	4.168	-271	-3.852
Stand reserves ultimo	438.886	415.493	419.661	419.390	415.538
Baten	474.360	546.283	509.691	496.457	485.551
Weerstandsvermogen	92,5%	76,1%	82,3%	84,5%	85,6%
<i>Weerstandsvermogen</i>					

Ultimo 2016 bedraagt het weerstandsvermogen 76,1%. Gerelateerd aan het minimaal vereiste weerstandspercentage is de conclusie dat ultimo 2016 het weerstandsvermogen toereikend is om de ingeschatte risico's op korte en middellange termijn op te vangen.

Huisvestingsbeleid

Het huisvestingsbeleid is vooral gericht op efficiënter onderhoud en het terugdringen van de onderhouds- en energie kosten.

Kwaliteitszorg

De afgelopen jaren hebben we hard gewerkt aan het 'groen maken' van de school; voldoen aan de normen van de inspectie en verwerven c.q. vasthouden van het basisarrangement. De stevige inzet op de basisvaardigheden heeft tot succes geleid.

De organisatie kenmerkt zich door te willen leren en verbeteren, heeft ook inzicht in de te verbeteren punten en verlangt naar de ruimte om meer eigen verantwoordelijkheid te dragen.

We zien veel deskundigheid, inzet en betrokkenheid bij de medewerkers; al met al een uitstekend uitgangspunt voor de verdere ontwikkeling van ons onderwijs en de intentie van versterking en verbetering.

De zelfevaluatie zal scholen meer inzicht geven in het eigen handelen. Dat zal het vliegwiel zijn voor verdere schoolontwikkeling en een belangrijke motor in het bestendigen van kwaliteit.

Cultuureducatie

Wij streven er naar dat cultuuronderwijs een structurele en samenhangende plek krijgt binnen onze scholen. Wij werkten in het kader van "cultuureducatie met kwaliteit" met verschillende instellingen die succesvolle cultuureducatieve projecten ontwikkeld en uitgevoerd hebben. Daar waar sprake was van cultuureducatie ging het veelal om projecten met een einddatum. Het beleid dat wij in 2016 hebben ingezet is er op gericht om de cultuur educatieve programma's die wij inhuren onderdeel te laten zijn van een samenhangend jaarprogramma.

Internationalisering

We vergroten de internationale bewustwording van onze leerlingen en stimuleren hen contacten te leggen met leerlingen uit andere (Europese) culturen.

Samenwerkingsverband.

Onze stichting maakt voor het passend onderwijs deel uit van het samenwerkingsverband "Stichting Samenwerkingsverband PO 20-01".

Onderzoek

In 2016 is er geen sprake geweest van speciale onderzoeken.

Kwaliteit Taal en Rekenen

De instrumentele vaardigheden, taal en rekenen, vormen de kern van het curriculum van het basisonderwijs. Zij dragen voor een belangrijk deel bij aan het (school)succes van leerlingen. Het is mede daarom dat de school deze vakgebieden nauwlettend volgt. De resultaten van rekenen en wiskunde en van taal worden gedurende de hele schoolperiode, van kleuter tot de eindgroepen, diepgaand gemonitord met behulp van methode als niet-methode gebonden toetsen. De analyse daarvan speelt een rol in het vervolg van het onderwijsleerproces (didactisch handelen, aanbod en tijd). Daarnaast wordt de kwaliteit van het didactisch handelen van leerkrachten, het primaire proces, juist bij deze twee vakgebieden geobserveerd om te kunnen bepalen of dat onderwijsleerproces bijdraagt aan een optimale ontwikkeling voor de leerlingen.

Werkgelegenheidsbeleid

Als Schoolbestuur hanteren wij werkgelegenheidsbeleid. Werkgelegenheidsbeleid houdt in dat al ons personeel een werkgelegenheidsgarantie heeft. Mochten wij deze garantie niet meer kunnen bieden dan moeten we Decentraal Georganiseerd Overleg (DGO) voeren met de vakcentrales om te komen tot een sociaal plan. Het sociaal plan voorziet in deels vrijwillige en deels verplichte maatregelen, alle gericht op het voorkomen van gedwongen ontslag.

Daarnaast zijn er nog de volgende thema's die een hoog risico hebben waar het management alert op moet zijn:

1. Het dalende aantal leerlingen.
Loopt de afname van het aantal leerlingen in de pas met de demografische prognoses, of zal er sprake zijn van een grotere daling?
2. Optimale realisatie passend onderwijs en expertise centrum binnen een heldere organisatie logistiek in onze organisatie.
Belangrijk is welke inkomsten wij van het samenwerkingsverband ontvangen om de zorg ook te kunnen financieren. Als deze bedragen lager worden geeft dat een extra druk op de begroting.
3. Werken aan de optimale kwaliteit van ons onderwijs en inspelen op onderwijskundige vernieuwingen.
Belangrijk is dat alle scholen hun basis arrangement van de inspectie hebben en houden.
4. Ontwikkeling en realisatie van een gedifferentieerde en efficiënte opbouw personeel dat in kan spelen op onderwijskundige veranderingen.
De wet en regelgeving inzake stimuleren verloop van personeel in vaste dienst is van dien aard dat veranderingen in de opbouw van het personeel nauwelijks mogelijk is. Daarnaast is het natuurlijk verloop van medewerkers die een vaste aanstelling hebben minimaal. Dit maakt het realiseren van doelstelling 4 niet gemakkelijk.
5. Het blijven realiseren van een betaalbare formatie waarmee wij onze onderwijskundige aspiraties kunnen realiseren.

Deze ontwikkelingen zullen een wissel trekken op ons onderwijs, leerlingen en personeel. Jaarlijks actualiseren wij onze risico's. De demografische ontwikkelingen in de regio, goede resultaten en goed en tijdig inhoud kunnen geven aan onderwijskundige veranderingen vormen de belangrijkste risico's. Daarnaast worden de financiële ontwikkelingen twee keer per jaar uitgebreid in kaart gebracht. De ontwikkelingen daarvan worden in de begroting opgenomen. In de jaarrekening wordt de analyse

gegeven en een oordeel over de financiële positie. Ook is de financieel boekhouding zo ingericht dat het vierogen principe wordt toegepast bij het aangaan van verplichtingen en betalingen.

Personele kengetallen

Kengetal (stand 31/12)	2016	2017	2108	2019
Leerlingprognose	64	72	68	66
Personele bezetting in FTE (incl TU)				
- Directie	0,5	0,5	0,5	0,5
- Onderw ijzend personeel	4,1	4,1	3,9	3,8
- Onderw ijsondersteunend personeel	0,0	0,0	0,0	0,0
Totaal	4,6	4,6	4,4	4,3

3. Financiën

3.1. Samenvatting exploitatie

Het exploitatieresultaat 2016 bedraagt € -23.393. Dit is een verschil ten opzichte van de begroting van € 33.902 negatief.

3.2. Balans 2016

In onderstaand schema is de balanspositie van NBS de Sterren weergegeven.

Activa			Passiva		
	2016	2015		2016	2015
Vaste activa			Eigen Vermogen		
Materiële vaste activa	51.463	60.872	Algemene reserve	415.493	438.886
Financiële vaste activa	0	0	Best. Reserve publiek	0	0
	51.463	60.872	Best. Reserve privaat	0	0
Vlottende activa				415.493	438.886
Vorderingen	25.227	139.075	Voorzieningen	7.009	4.601
Liquide middelen	439.377	275.574	Langlopende schulden		
	464.604	414.649	Kortlopende schulden	93.565	32.034
Totaal Activa	516.067	475.521		100.574	36.635

Balans per 31 december 2016 en per 31 december 2015

3.3. Verschillenanalyse begroting & exploitatie 2016

In onderstaande tabel is de begroting 2016 en het gerealiseerde exploitatieresultaat 2016 opgenomen.

	Realisatie	Begroting	Vershil
	2016	2016	
(Rijks)bijdragen OCW	528.548	486.620	41.928
Overige overheidsbijdragen	16.864	0	16.864
Overige baten	871	600	271
Totaal baten	546.283	487.220	59.063
Personele lasten	445.067	357.379	-87.688
Afschrijvingen	12.310	13.293	983
Huisvestingslasten	38.598	33.000	-5.598
Overige instellingslasten	73.670	75.489	1.819
Totaal lasten	569.645	479.161	-90.484
Exploitatieresultaat	-23.362	8.059	-31.421
Financiële baten en lasten	-31	2.450	-2.481
Netto resultaat	-23.393	10.509	-33.902

Vergelijking tussen de begroting 2016 en de gerealiseerde exploitatie 2016

Rijksbijdragen

De rijksbijdragen zijn hoger dan begroot.

Samengevat betreft het de volgende posten:

1	Personele bekostiging regulier	€	2.232
2	Personele bekostiging groei	€	22.505
3	Personeel- en arbeidsmarktbeleid	€	1.608
4	Materiele instandhouding	€	1.216
5	Prestatiebox	€	2.063
6	Bekostiging impulsgebieden	€	-2.845
7	Budget lichte ondersteuning	€	15.147
	Totale afwijking rijksbijdragen	€	41.928

Het grootste verschil wordt veroorzaakt doordat er bekostiging wegens groei en budget voor lichte ondersteuning ontvangen is. Deze bedragen waren niet begroot. Tegenover het budget lichte ondersteuning staan gelijke lasten.

Overige overheidsbijdragen en subsidies

De overige overheidsbijdragen zijn hoger dan begroot, doordat er een vergoeding van de gemeente Eemsmond is ontvangen wegens schoolbegeleiding. Hier staan gelijke lasten tegenover.

Personele lasten

De personele lasten zijn hoger dan begroot.

Samengevat betreft het de volgende posten:

1	Lonen en salarissen	€	18.768
2	Dotatie voorziening jubilea	€	-5.468
3	Extern personeel	€	-74.086
4	Nascholing en cursussen	€	1.695
5	Bedrijfsgezondheidsdienst	€	1.432
6	Overige personele lasten	€	-31.639
7	Uitkeringen VF	€	1.610
	Totale afwijking personele lasten	€	-87.688

Lonen en salarissen

De lonen en salarissen over kalenderjaar 2016 vallen € 18.768 lager uit dan begroot. Dit wordt met name veroorzaakt door een personeelslid wat met pensioen is gegaan.

Extern personeel

De kosten voor extern personeel zijn hoger dan begroot. Dit wordt veroorzaakt doordat er meer gebruik is gemaakt van payroll. Onder andere door het personeelslid wat met pensioen is gegaan te vervangen.

Overige personele lasten

De overige personele lasten zijn hoger dan begroot door met name uitgaven voor schoolbegeleiding en de doorbetaling van het budget lichte ondersteuning aan de sector PO van Schoolbestuur Lauwers en Eems. Hier staan gelijke baten tegenover.

Afschrijvingen

De gerealiseerde afschrijvingen 2016 vallen € 983 lager uit dan begroot.

Huisvestingslasten

De huisvestingslasten zijn hoger dan begroot.

Samengevat betreft het de volgende posten:

1	Huur	€	-4.930
2	Onderhoud	€	-251
3	Schoonmaakkosten	€	-92
4	Heffingen	€	-131
5	Overige	€	-194
	Totale afwijking huisvestingslasten	€	-5.598

Overige instellingslasten

De overige instellingslasten nauwelijks af ten opzichte van de begroting 2016.

Samengevat betreft het de volgende posten:

1	Administratiekantoor	€	1.750
2	Overige administratie en beheer	€	187
3	Overige inventaris, leermiddelen	€	-715
4	Overige verschillen overige lasten	€	597
	Totale afwijking instellingslasten	€	1.819

Financiën

Over 2016 zijn de rentebaten nihil.

Ten aanzien van financiën hanteert NBS De Sterren, conform de landelijke richtlijnen, een risicoarm treasury beleid. Het beleid heeft tot doel het beheeren van financiële risico's en het reduceren van financieringskosten.

3.4. Financiële kengetallen 2016

Duo publiceert jaarlijks financiële gegevens naar aanleiding van de jaarrekeningen. De laatste publicatie van deze gegevens gaat over de jaarrekening van 2015. In onderstaande tabel worden een aantal van deze gegevens getoond. Het gaat hierbij om de werkelijk cijfers van NBS afgezet tegen de landelijke gemiddelde cijfers.

Financiële positie NBS	2016	2015		2014	Definitie
Begroting (x € 1.000)	11		21	1	Begrote exploitatieresultaat
Exploitatie (x € 1.000)	-23		32	14	Gerealiseerde exploitatieresultaat
Landelijke vergelijking	2016	2015		2014	Definitie
	NBS	Landelijk	NBS	NBS	
Ratio eigen vermogen/baten	76,06%	47,70%	92,52%	87,91%	Eigen vermogen t.o.v. de totale baten
Ratio rijksbijdragen/baten	96,75%	91,50%	98,12%	96,05%	Rijksbijdragen t.o.v. de totale baten
Ratio Personeel/rijksbijdragen	84,83%	85,20%	68,93%	75,29%	Personele lasten t.o.v. de rijksbijdragen
Ratio personele lasten/lasten	78,26%	79,70%	72,34%	74,26%	Personele lasten t.o.v. de totale lasten
Lasten t.o.v. baten	2016	2015		2014	Definitie
Ratio personele lasten	82,08%		67,64%	72,30%	Personele lasten t.o.v. totale baten
Ratio afschrijvingen	2,25%		2,85%	2,60%	Afschrijvingslasten t.o.v. totale baten
Ratio huisvestingslasten	6,52%		7,00%	6,10%	Huisvestingslasten t.o.v. totale baten
Ratio overige instellingslasten	13,49%		16,01%	16,30%	Overige instellingslasten t.o.v. totale baten
Ratio totale baten	104,88%		93,49%	97,40%	Totale lasten t.o.v. totale baten
Lasten t.o.v. de totale lasten	2016	2015		2014	Definitie
Ratio personele lasten	78,26%		72,34%	83,30%	Personele lasten t.o.v. totale lasten
Ratio Afschrijvingen	2,15%		3,05%	2,70%	Afschrijvingslasten t.o.v. totale lasten
Ratio Huisvestingslasten	6,21%		7,49%	7,40%	Huisvestingslasten t.o.v. totale lasten
Ratio Overige instellingslasten	12,86%		17,12%	6,60%	Overige instellingslasten t.o.v. totale lasten
Ratio totale lasten	100,00%		100,00%	100,00%	Totale lasten t.o.v. totale lasten

Financiële kengetallen

4. Verslag van de toeziende bestuursleden

Het onderwijs vormt het fundament van onze samenleving. De jeugd heeft niet alleen de toekomst, maar is ook de toekomst. De verwachtingen t.a.v. het onderwijs zijn daarom altijd hoog gespannen. Ouders en leerlingen hechten veel waarde aan een goed onderwijsaanbod, maar dat geldt ook voor het bedrijfsleven en de regionale overheden. Het bestuur van Lauwers & Eems staat voor het bieden van toegankelijk en kwalitatief goed onderwijs in Noord-Groningen om onze leerlingen maximale ontwikkelingskansen te bieden. Hiervoor is de belangrijkste voorwaarde dat wij goed personeel weten te motiveren om voor onze scholen te werken. Onderwijs verzorgd door betrokken en excellente docenten heeft altijd het hoogste rendement.

Demografische krimp en de aardbevingsproblematiek vormen een bedreiging voor de leefbaarheid van ons gebied. De krimp zal de komende jaren veel aandacht van ons vragen. De gevolgen van de krimp voor het onderwijs zijn inmiddels zichtbaar in de leerlingenaantallen van onze basisscholen en ook in het VO wordt de krimp reeds zichtbaar.

In het belang van onze dorpen en het onderwijsaanbod in ons gebied willen wij als toeziende bestuursleden duidelijk uitspreken wel op hoofdlijnen vast te willen houden aan de beleidsmatige uitgangspunten, zoals we die met elkaar in 2014 voor het PO afgesproken hebben. We hanteren hierbij een aantal criteria om ons beleid hieraan te toetsen: kwaliteit/schoolgrootte, duurzaamheid, goed werkgeverschap, keuzemogelijkheid en onderwijs-nabijheid. Daarbij is het essentieel de financiële randvoorwaarden goed ingevuld te krijgen. Onze stichting is nog steeds financieel gezond, maar wanneer wij de bakens niet tijdig verzetten zal de krimpproblematiek ons in het financiële hart gaan raken. Het belang van een goed onderwijsaanbod in de regio zien we als een belangrijke maatschappelijke verantwoordelijkheid en is het uitgangspunt van ons beleid. Daarom zijn we actief in gesprek met andere besturen en scholen over vormen van samenwerking. Desondanks kan het misschien zo zijn dat we er niet in zullen slagen om in ieder dorp een onderwijsvoorziening in stand te houden. Ook voor het VO voelen we deze verantwoordelijkheid en zijn we actief in gesprek met de andere VO-scholen in de regio hoe we met elkaar een samenhangend en goed onderwijsaanbod kunnen realiseren.

Onze scholen bevinden zich in drie gemeenten, de gemeente Eemsmond, de gemeente Winsum en de gemeente De Marne. Deze drie gemeenten hebben in 2016 besloten om gezamenlijk met de gemeente Bedum te gaan herindelen en vanaf 1 januari 2019 de nieuwe gemeente Het Hogeland te gaan vormen. Daarbij wordt een klein deel van de gemeente Winsum, het Middag-Humsterland, gegund aan de nieuwe gemeente Westerkwartier. Onze scholen zullen zich dan vanaf 1 januari 2019 vrijwel uitsluitend, op twee na, in de nieuwe gemeente bevinden.

Voor ons als toeziende bestuursleden was 2016 het eerste jaar waarin wij hebben gewerkt met onze nieuwe topstructuur met een dagelijks bestuur van twee directeur-bestuurders voor respectievelijk het PO en het VO. Mede gezien de teruggang in onze meerjarenbegroting als gevolg van de krimp hebben wij aan onze medezeggenschapsorganen voorgesteld om de directeur-bestuurdersfunctie te splitsen in tweeën, een directeur-bestuurder PO en dezelfde functie voor het VO. Daarmee is in de huidige topstructuur van drie functies een structurele besparing van 1 volledige fte gerealiseerd. De beide procedures zijn begin 2016 met succes afgerond. De heer Wolbert van Wageningen was al werkzaam als rector van Het Hogeland College en is benoemd als directeur-bestuurder VO. De heer Aris Fickweiler is benoemd als directeur-bestuurder van het PO. Hij is werkzaam geweest als inspecteur van het basisonderwijs en hij is daarnaast vele jaren als adviseur voor onderwijsorganisaties actief geweest. Wij

zijn als toezienende bestuursleden blij dat wij dit belangrijke veranderingsproces voor onze organisatie goed hebben kunnen inzetten en afronden.

Voor wat betreft de aardbevingsproblematiek is er veel overleg met de Nationaal Coördinator Groningen geweest en zijn de maatregelen in het kader van de versterkingsopgave in kaart gebracht. Er is in 2016 overeenstemming bereikt over het te investeren bedrag voor de scholen in het aardbevingsgebied. Dat zal de komende jaren verder in uitvoering moeten worden gebracht. Wij streven er naar om de hieruit voortvloeiende overlast voor onze leerlingen, het personeel en de ouders zo beperkt mogelijk te houden.

Aan het eind van het jaar heeft onze financieel toezienende bestuurslid Rob Brands na een lange bestuursperiode van 12 jaar afscheid genomen. Gert Dijksterhuis is in 2017 voor een nieuwe periode vanaf 1 januari 2017 herbenoemd, maar hij heeft aangekondigd wegens drukke werkzaamheden in de loop van 2017 afscheid te zullen gaan nemen. Voor deze twee vacatures is een benoemingsadviescommissie geformeerd, die in 2017 met de invulling van deze vacatures aan de slag zal gaan. Eén van onze toezienende bestuursleden, Daniël Harssema, is in 2016 geconfronteerd met een ernstige ziekte. Hij heeft onder de gegeven moeilijke omstandigheden zo goed mogelijk zijn taak weten te verrichten.

Wij zijn van mening dat het jaarverslag en de jaarrekening over 2016 zorgvuldig zijn samengesteld en een goede weergave zijn van de activiteiten en het gevoerde beleid in 2016. De toezienende bestuursleden gaan dan ook over tot goedkeuring van dit jaarverslag.

Aldus goedgekeurd op 28 juni 2017

Namens de toezienende bestuursleden,

drs. H.G. Hoek, voorzitter

Vastgesteld door

Drs. Fiskweiler, directeur bestuurder PO
28 juni 2017

Basisscholen
Lauriers PO

Jaarrekening 2016

L&E Uithuizermeeden en Godlinze

47945

Jaarstukken 2016

28 juni 2017

Deloitte Accountants B.V.
Voor identificatiedoeleinden.
Behorend bij controleverklaring
d.d. 28 juni 2017

Inhoudsopgave

Pagina

Jaarrekening

Grondslagen	26
Model A: Balans per 31 december 2016	30
Model B: Staat van baten en lasten over 2016	31
Model C: Kasstroomoverzicht	32
Model VA: Vaste Activa	33
Model VV: Voorraden en vorderingen	34
Model EL: Effecten en Liquide middelen	35
Model EV: Eigen vermogen	36
Model VL: Voorzieningen en langlopende schulden	37
Model KS: Kortlopende schulden	38
Niet uit de balans blijvende verplichtingen	39
Model G: Verantwoording subsidies	40
Model OB: Opgave overheidsbijdragen	41
Model AB: Opgave andere baten	41
Model LA: Opgave van de lasten	42
Model FB: Financiële baten en lasten	44
Model E: Overzicht verbonden partijen	45
WNT: Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semi publieke sector	46

Overige gegevens

Bestemming van het resultaat	47
Gebeurtenissen na balansdatum	48
Controle verklaring van de onafhankelijke accountant	49

Bijlagen

Gegevens over de rechtspersoon	50
--------------------------------	----

A1 Grondslagen

1 Algemeen

Activiteiten van het bevoegd gezag

In deze jaarrekening zijn de activiteiten van de L&E Uithuizermeeden en Godlinze en van de onder deze rechtspersoon vallende scholen (zie gegevens rechtspersoon) verantwoord.

Grondslagen voor de jaarrekening

Bij de inrichting van de jaarrekening is de Regeling jaarverslaggeving onderwijs, RJ 660 en Titel 9 Boek 2 BW gehanteerd. De in de jaarrekening opgenomen bedragen luiden in hele euro's. In de balans is het resultaatbestemmingsvoorstel reeds verwerkt. De waardering van de activa en passiva vinden plaats op basis van historische kosten. Tenzij bij de betreffende grondslag voor de specifieke balanspost anders wordt vermeld, worden activa en passiva opgenomen tegen de nominale waarde.

Baten en lasten worden toegerekend aan het jaar waarop ze betrekking hebben. Winsten worden slechts opgenomen voor zover zij op balansdatum zijn gerealiseerd. Verplichtingen en mogelijke verliezen die hun oorsprong vinden voor het einde van het verslagjaar, worden in acht genomen indien zij voor het opmaken van de jaarrekening bekend zijn geworden.

Financiële instrumenten

De L&E Uithuizermeeden en Godlinze heeft alleen primaire financiële instrumenten, voor de grondslagen wordt verwezen naar de behandeling per post.

Materiële vaste activa

De investeringen in meubilair, ICT en onderwijsleerpakket worden op de balans gewaardeerd tegen de aanschafwaarde verminderd met de cumulatieve afschrijvingen. De Materiële vaste activa worden lineair afgeschreven van de maand van aanschaf. Investeringssubsidies die ontvangen zijn, worden in mindering gebracht op de investering. De afschrijvingen worden gebaseerd op de geschatte economische levensduur rekening houdend met een eventuele restwaarde.

Vorderingen en overlopende activa

De vorderingen en overlopende activa worden bij de eerste verwerking opgenomen tegen de reële waarde en vervolgens gewaardeerd tegen geamortiseerde kostprijs. De reële waarde en geamortiseerde kostprijs zijn gelijk aan de nominale waarde.

De vorderingen en overlopende activa hebben een looptijd korter dan een jaar, tenzij dit bij de toelichting op de balans anders is aangegeven.

Noodzakelijk geachte voorzieningen voor het risico van oninbaarheid worden in mindering gebracht. Deze voorzieningen worden bepaald op basis van individuele beoordeling van de vorderingen.

Liquide middelen

Liquide middelen zijn gewaardeerd tegen nominale waarde. Liquide middelen die niet ter directe beschikking staan worden verwerkt onder de vorderingen. Liquide middelen die gedurende langer dan 12 maanden niet ter directe beschikking staan, worden verwerkt onder de financiële vaste activa.

Algemene reserve publiek

Deze post betreft de niet-gebonden reserve die voortkomt uit de door (semi-)overheidsinstellingen gefinancierde activiteiten.

De algemene reserve vormt een buffer ter waarborging van de continuïteit van L&E Uithuizermeeden en Godlinze. Deze wordt opgebouwd uit de resultaatbestemming van overschotten welke ontstaan uit het verschil tussen de toegerekende baten en werkelijk gemaakte lasten. In geval van een tekort wordt dit resultaat ten laste van de algemene reserve gebracht.

Voorzieningen

De voorzieningen worden gevormd voor verplichtingen die op balansdatum bestaan waarbij het waarschijnlijk is dat een uitstroom van middelen noodzakelijk is, waarvan de hoogte redelijkerwijs geschat kan worden en voor zover deze verplichtingen en risico's niet op activa in mindering zijn gebracht.

Eveneens worden voorzieningen gevormd voor verliezen die naar waarschijnlijkheid in de toekomst zullen worden geboekt maar die voortkomen uit risico's die op balansdatum aanwezig zijn. Voorzieningen kunnen worden gevormd ter egalisatie van kosten waarbij een deel van de in de toekomst te verwachten uitgaven zijn oorsprong heeft voor balansdatum.

Voorziening ambtsjubileum

Voor op de balansdatum bestaande verplichtingen uit hoofde van ambtsjubileum is een voorziening gevormd. De voorziening is gewaardeerd tegen contante waarde van de toekomstige uitbetalingen en is afhankelijk van de ingeschatte blijfkans, gemiddelde salarisstijging en disconteringsvoet. De percentages gemiddelde salarisstijging en disconteringsvoet bedragen respectievelijk 2,5% en 2%. Betaalde bedragen inzake jubileum worden ten laste van deze voorziening gebracht.

Kortlopende schulden

Dit betreffen schulden met een op balansdatum resterende looptijd van ten hoogste één jaar. Kortlopende schulden worden bij eerste verwerking gewaardeerd tegen reële waarde en vervolgens gewaardeerd tegen geamortiseerde kostprijs. De reële waarde en geamortiseerde kostprijs zijn gelijk aan de nominale waarde van de schuld.

Overlopende passiva

De overlopende passiva betreffen vooruit ontvangen bedragen die aan opvolgende perioden worden toegerekend en nog te betalen bedragen, voor zover ze niet onder andere kortlopende schulden zijn te plaatsen.

3 Grondslagen voor bepaling van het resultaat

Algemeen

Het resultaat wordt bepaald als verschil tussen de baten en alle hiermee verbonden, aan het verslagjaar toe te rekenen lasten. De baten en lasten worden toegerekend aan de verslagperiode waarop deze betrekking hebben.

Rijksbijdragen

De ontvangen (normatieve) rijksbijdrage en de niet geoordeelde OCW-subsidies (vrij besteedbare doelsubsidies zonder verrekeningsclausule) worden in het jaar waarop de toekenningen betrekking hebben volledig verwerkt als bate in de de staat van baten en lasten.

Geoordeelde OCW-subsidies met een vrij besteed overschot (doelsubsidies waarbij het overschot geen verrekeningsclausule heeft) worden ten gunste van de staat van de baten en lasten verantwoord naar rato van de voortgang van de gesubsidieerde activiteiten. Het deel van de subsidies waarvoor nog geen activiteiten zijn verricht per balansdatum worden verantwoord onder de overlopende passiva.

Geoordeelde OCW-subsidies (doelsubsidies met verrekeningsclausule) worden ten gunste van de staat van de baten en lasten verantwoord in het jaar waarvan de gesubsidieerde lasten komen. Niet bestede middelen worden verantwoord onder de overlopende passiva zolang de bestedingstermijn niet is verlopen.

Niet bestede middelen worden verantwoord onder de kortlopende schulden zodra de bestedingstermijn is verlopen op balansdatum.

Overige overheidsbijdragen

Onder de overige overheidsbijdragen worden de vergoedingen opgenomen verstrekt door gemeente, provincie of andere overheidsinstellingen. De overige overheidsbijdragen worden toegerekend aan het verslagjaar waarop ze betrekking hebben.

Overige baten

Onder de overige baten worden de vergoedingen opgenomen die niet verstrekt zijn door het Ministerie van OCW/EZ, gemeenten, provincie of andere overheidsinstellingen. De overige baten worden toegerekend aan het verslagjaar waarop ze betrekking hebben.

Personele lasten

Onder de personele lasten worden de lasten opgenomen van de personeelsleden die in dienst zijn van de rechtspersoon, alsmede de overige personele lasten die betrekking hebben op onder andere het inhuren van extra personeel, scholingskosten en bedrijfsgezondheidszorg.

Pensioenen

L&E Uithuizermeeden en Godlinze heeft voor haar werknemers een toegezegd pensioenregeling. Hiervoor in aanmerking komen de werknemers die op de pensioengerechtigde leeftijd recht hebben op een pensioen dat is gebaseerd op het gemiddeld verdiende loon berekend over de jaren dat de werknemer pensioen heeft opgebouwd. De verplichtingen, welke voortvloeien uit deze rechten van haar personeel, zijn ondergebracht bij het bedrijfstakpensioenfonds ABP. Aan het ABP worden premies betaald waarvan een deel door de werkgever en een deel door de werknemer wordt betaald. De pensioenrechten worden jaarlijks geïndexeerd, indien en voor zover de dekkingsgraad van het pensioenfonds (het vermogen van het pensioenfonds gedeeld door haar financiële verplichtingen) dit toelaat. Per december 2016 heeft dit pensioenfonds een dekkingsgraad van 96,6%. De pensioenverplichting wordt gewaardeerd volgens de "verplichting aan de pensioenuitvoerder benadering". In deze benadering wordt de aan de pensioenuitvoerder te betalen premie als last in de staat van baten en lasten verantwoord. Er bestaat geen verplichting tot het voldoen van aanvullende bedragen in het geval van een tekort bij het ABP, anders dan het effect van hogere premies. Daarom zijn alleen de verschuldigde premies tot en met het einde van het boekjaar verantwoord in de jaarrekening.

Afschrijvingen

De afschrijvingen zijn gerelateerd aan de aanschafwaarde van de desbetreffende immateriële en materiële vaste activa. In het jaar van investeren wordt afgeschreven op basis van de door het bestuur gemaakte keuzen.

Huisvestingslasten

Onder de huisvestingslasten worden de uitgaven voor huisvesting opgenomen. De lasten worden toegerekend aan het verslagjaar waarop ze betrekking hebben.

Overige lasten

De overige lasten hebben betrekking op uitgaven die voortvloeien uit aangegane afspraken dan wel noodzakelijk zijn voor het geven van onderwijs en worden toegerekend aan het verslagjaar waarop ze betrekking hebben.

Financieel resultaat

De rentebaten en -lasten betreffen de op de verslagperiode betrekking hebbende rente-opbrengsten en -lasten van uitgegeven en ontvangen leningen.

4 Grondslagen voor het kasstroomoverzicht

Het kasstroomoverzicht is opgesteld volgens de indirecte methode. Bij deze methode wordt het nettoresultaat aangepast voor posten van de winst- en verliesrekening die geen invloed hebben op ontvangsten en uitgaven in het verslagjaar, mutaties in de balansposten en posten van de winst- en verliesrekening waarvan de ontvangsten en uitgaven niet worden beschouwd als behorende tot de operationele activiteiten.

De liquiditeitspositie in het kasstroomoverzicht bestaat uit liquide middelen onder aftrek van gerealiseerde bankkredieten. In het kasstroomoverzicht wordt onderscheid gemaakt tussen operationele, investerings- en financieringsactiviteiten.

De geldmiddelen in het kasstroomoverzicht bestaan uit liquide middelen en vlottende effecten. Effecten worden als liquide gezien indien deze als vlottend actief worden verantwoord.

Model A: Balans per 31 december 2016

(na resultaatverdeling)

1.	Activa	31 december 2016	31 december 2015
	Vaste Activa		
1.2	Materiële vaste activa	51.463	60.872
	<u>Totaal vaste activa</u>	<u>51.463</u>	<u>60.872</u>
	Vlottende activa		
1.5	Vorderingen	25.227	139.075
1.7	Liquide middelen	439.377	275.574
	<u>Totaal vlottende activa</u>	<u>464.604</u>	<u>414.649</u>
	<u>Totaal activa</u>	<u>516.067</u>	<u>475.521</u>
2.	Passiva	31 december 2016	31 december 2015
2.1	Eigen vermogen	415.493	438.886
2.2	Voorzieningen	7.009	4.601
2.4	Kortlopende schulden	93.565	32.034
	<u>Totaal passiva</u>	<u>516.067</u>	<u>475.521</u>

Model B: Staat van baten en lasten over 2016

	Realisatie 2016	Begroting 2016	Realisatie 2015
3. Baten			
3.1 Rijksbijdrage OCW	528.548	486.620	465.459
3.2 Overige overheidsbijdragen	16.864	-	7.500
3.5 Overige baten	871	600	1.401
Totaal baten	546.283	487.220	474.360
4. Lasten			
4.1 Personeelslasten	445.067	357.379	320.844
4.2 Afschrijvingen	12.310	13.293	13.520
4.3 Huisvestingslasten	38.598	33.000	33.201
4.4 Overige lasten	73.670	75.489	75.932
Totaal lasten	569.645	479.161	443.497
Saldo baten en lasten	-23.362	8.059	30.863
5 Financiële baten en lasten	-31	2.450	1.648
Resultaat	-23.393	10.509	32.511
Resultaat na belastingen	-23.393	10.509	32.511
Nettoresultaat	-23.393	10.509	32.511

Model C: Kasstroomoverzicht

	<u>2016</u>	<u>2015</u>
Kasstroom uit operationele activiteiten		
Saldo Baten en Lasten	-23.362	30.863
<i>Aanpassingen voor:</i>		
Afschrijvingen	12.310	13.520
Mutaties voorzieningen	2.408	390
<i>Veranderingen in vlottende middelen:</i>		
Vorderingen (-/-)	113.848	-109.800
Schulden	61.531	-292.239
Totaal kasstroom uit bedrijfsoperaties:	<u>166.735</u>	<u>-357.266</u>
Ontvangen interest	-	2.090
Betaalde interest (-/-)	-31	-442
	-31	1.648
<u>Totaal kasstroom uit operationele activiteiten:</u>	<u>166.704</u>	<u>-355.618</u>
Kasstroom uit investeringsactiviteiten		
Investerings in MVA (-/-)	-2.901	-4.227
<u>Totaal kasstroom uit investeringsactiviteiten:</u>	<u>-2.901</u>	<u>-4.227</u>
Mutatie liquide middelen	163.803	-359.845
Beginstand liquide middelen	275.574	635.419
Eindstand liquide middelen	<u><u>439.377</u></u>	<u><u>275.574</u></u>

1. Activa

1.2 Materiele vaste activa

	Cumulatieve aanschafwaarde per 1 januari	Cumulatieve afschrijvingen tot en met 1 januari	Boekwaarde per 1 januari 2016	Mutaties 2016			Cumulatieve aanschafwaarde per 31 december	Cumulatieve afschrijvingen tot en met 31	Boekwaarde per 31 december 2016
				Investeringen	Des- investeringen	Afschrijvingen			
1.2.2 Inventaris en apparatuur	124.349	77.398	46.951	2.231	-	8.429	126.580	85.827	40.753
1.2.3 Andere vaste bedrijfsmiddelen	78.470	64.549	13.921	670	-	3.881	79.140	68.430	10.710
Materiële vaste activa	202.819	141.947	60.872	2.901	-	12.310	205.720	154.257	51.463

Onder inventaris en apparatuur vallen de posten meubilair, inventaris en ICT middelen.

Duurzame goederen worden geactiveerd bij een aanschafwaarde boven de € 500,-.

Onder andere vaste bedrijfsmiddelen vallen de leermiddelen.

De volgende afschrijvingstermijnen worden gehanteerd:

Inventaris en apparatuur, bestaande uit:

-Meubilair	15 jaar
-Technisch inventaris	5 jaar
-ICT	5 jaar
Leermiddelen	8 jaar

Model VV: Voorraden en vorderingen

		31 december 2016	31 december 2015
1.5	Vorderingen		
1.5.2	OCW / EZ	25.164	25.220
1.5.7	Overige vorderingen	-	113.787
1.5.8	Overlopende activa	63	68
	Vorderingen	<u>25.227</u>	<u>139.075</u>
	Uitsplitsing		
1.5.7.2	Overige	-	113.787
<u>1.5.7</u>	<u>Overige vorderingen</u>	<u>-</u>	<u>113.787</u>
1.5.8.1	Vooruitbetaalde kosten	63	68
<u>1.5.8</u>	<u>Overlopende activa</u>	<u>63</u>	<u>68</u>

Model EL: Effecten en Liquide middelen

1.7 Liquide middelen

	31 december 2016	31 december 2015
1.7.2 Tegoeden op bank- en girorekeningen	439.377	275.574
<u>Liquide middelen</u>	<u>439.377</u>	<u>275.574</u>

Model EV: Eigen vermogen

	Stand per 1 januari 2016	Resultaat	Overige mutaties	Stand per 31 december 2016
2.1.1 Algemene reserve	438.886	-23.393	-	415.493
<u>Eigen Vermogen</u>	<u>438.886</u>	<u>-23.393</u>	<u>-</u>	<u>415.493</u>

Model VL: Voorzeningen en langlopende schulden

2.2 Voorzeningen

	Stand per 1 januari 2016	Dotaties	Onttrekkingen	Vrijval	Rente mutatie (bij contante waarde)	Stand per 31 december 2016	Kortlopend deel < 1 jaar	Langlopend deel > 1 jaar
2.2.1 Personeelsvoorziening	4.601	5.468	3.060	-	-	7.009	-	7.009
<u>Voorzeningen</u>	4.601	5.468	3.060	-	-	7.009	-	7.009

Toelichting

De personele voorziening betreft de voorziening jubilea.

Model KS: Kortlopende schulden

2.4 Kortlopende schulden

		31 december 2016	31 december 2015
2.4.3	Crediteuren	4.249	4.371
2.4.7	Belastingen en premies sociale verzekeringen	12.734	10.815
2.4.8	Schulden terzake van pensioenen	2.907	2.959
2.4.9	Overige kortlopende schulden	65.009	3.637
2.4.10	Overlopende passiva	8.666	10.252
Kortlopende schulden		93.565	32.034
Uitsplitsing			
2.4.7.1	<i>Loonheffing</i>	9.774	9.254
2.4.7.3	<i>Premies sociale verzekeringen</i>	2.960	1.561
<u>2.4.7</u>	<u>Belastingen en premies sociale verzekeringen</u>	<u>12.734</u>	<u>10.815</u>
2.4.9.2	<i>Overige</i>	983	3.637
<u>2.4.9</u>	<u>Overige kortlopende schulden</u>	<u>983</u>	<u>3.637</u>
2.4.10.5	<i>Vakantiegeld en -dagen</i>	8.666	10.252
<u>2.4.10</u>	<u>Overlopende passiva</u>	<u>8.666</u>	<u>10.252</u>

Niet uit de balans blijkende verplichtingen

Het bestuur heeft geen "niet uit de balans blijkende verplichtingen".

Model G: Verantwoording subsidies

G1. VERANTWOORDING VAN SUBSIDIES ZONDER VERREKENINGSCLAUSULE (Regeling ROS art. 13, lid 2 sub a en EL&I regelingen betrekking hebben op de EL&I subsidies)

Omschrijving	Kenmerk	Toewijzing		Prestatie afgerond
		Datum		
Ja/nee				

N.v.t.

G2. VERANTWOORDING VAN SUBSIDIES MET VERREKENINGSCLAUSULE (Regeling ROS art. 13, lid 2 sub B en EL&I regelingen betrekking hebben op de EL&I subsidies)

G2.A. Aflopend per ultimo verslagjaar

Omschrijving	Kenmerk	Toewijzing		ontvangen t/m verslagjaar	totale kosten	te verrekenen ultimo verslagjaar
		Datum	bedrag toewijzing			
N.v.t.			€	€	€	€
totaal			€	€	€	€

G2.B. Doorlopend tot in een volgend verslagjaar

Omschrijving	Kenmerk	Toewijzing		saldo 1 januari 2016	ontvangen in verslagjaar	lasten in verslagjaar	totale kosten 31 december 2016	saldo nog te besteden 31 december 2016
		Datum	bedrag toewijzing					
N.v.t.			€	€	€	€	€	€
totaal			€	€	€	€	€	€

Het bestuur heeft geen subsidie ontvangen met betrekking tot Onderwijs Netwerk Ondernemen.

Jaar	Kenmerk	A. Begroten Projectkosten	B. Subsidie toewijzing	C. Projectkosten	D. Subsidie vaststelling	Te verrekenen
		€	€	€	€	€
2009						
2010						
2011						
2012						
2013						

Deloitte Accountants B.V.
 Voor identificatiedoeleinden.
 Behorend bij controleverklaring
 d.d. 28 juni 2017

Model OB: Opgave overheidsbijdragen

3.1 Rijksbijdragen

	Werkelijk 2016	Begroting 2016	Werkelijk 2015
3.1.1 Rijksbijdrage OCW/EZ	486.092	458.530	432.464
3.1.2 Overige subsidies OCW/EZ	27.309	28.090	29.072
3.1.4 Ontvangen doorbetalingen rijksbijdrage SWV	15.147	-	3.923
<u>Rijksbijdragen</u>	528.548	486.620	465.459

3.2 Overige overheidsbijdragen en -subsidies

	Werkelijk 2016	Begroting 2016	Werkelijk 2015
3.2.2 Overige overheidsbijdragen en -subsidies	16.864	-	7.500
<u>Overige overheidsbijdragen en -subsidies</u>	16.864	-	7.500

Model AB: Opgave andere baten

3.5 Overige baten

	Werkelijk 2016	Begroting 2016	Werkelijk 2015
3.5.6 Overig	871	600	1.401
<u>Overige baten</u>	871	600	1.401

Model LA: Opgave van de lasten

4 Lasten

4.1 Personele lasten

		Werkelijk 2016	Begroting 2016	Werkelijk 2015
4.1.1	Lonen en salarissen	333.831	352.599	340.085
4.1.2	Overige personele lasten	112.846	4.780	9.733
4.1.3	Af: Uitkeringen	1.610	-	28.974
	<u>Personele lasten</u>	445.067	357.379	320.844
	Uitsplitsing			
4.1.1.1	<i>Brutolonen en salarissen</i>	259.207	352.599	263.917
4.1.1.2	<i>Sociale lasten</i>	47.524	-	48.559
4.1.1.3	<i>Pensioenpremies</i>	27.100	-	27.609
	<u>Lonen en salarissen</u>	333.831	352.599	340.085
4.1.2.1	<i>dotaties voorzieningen</i>	5.468	-	390
4.1.2.2	<i>personeel niet in loondienst</i>	74.086	-	-
4.1.2.3	<i>overige</i>	33.292	4.780	9.343
	<u>Overige personele lasten</u>	112.846	4.780	9.733

Toelichting

Gemiddelde FTE 2016: 4,58

Totaal FTE 2015: 4,61

4.2 Afschrijvingslasten

		Werkelijk 2016	Begroting 2016	Werkelijk 2015
4.2.2	Materiële vaste activa	12.310	13.293	13.520
	<u>Afschrijvingslasten</u>	12.310	13.293	13.520

4.3

Huisvestingslasten

		Werkelijk 2016	Begroting 2016	Werkelijk 2015
4.3.1	Huur	37.930	33.000	32.360
4.3.3	Onderhoud	251	-	723
4.3.5	Schoonmaakkosten	92	-	118
4.3.6	Heffingen	131	-	-
4.3.8	Overige huisvestingslasten	194	-	-
	<u>Huisvestingslasten</u>	38.598	33.000	33.201

4.4

Overige lasten

		Werkelijk 2016	Begroting 2016	Werkelijk 2015
4.4.1	Administratie- en beheerslasten	14.173	16.110	14.760
4.4.2	Inventaris, apparatuur en leermiddelen	12.785	12.070	14.985
4.4.4	Overig	46.712	47.309	46.187
	<u>Overige lasten</u>	73.670	75.489	75.932
	Specificatie honorarium			
4.4.1.1	<i>Onderzoek jaarrekening</i>	3.000	-	3.000
	<u>Accountantslasten</u>	3.000	-	3.000

Model FB: Financiële baten en lasten

5	Financiële baten en lasten	Werkelijk	Begroting	Werkelijk
		2016	2016	2015
5.1	Rentebaten	-	3.000	2.090
5.5	Rentelasten (-/-)	-31	-550	-442
	Financiële baten en lasten	-31	2.450	1.648

Model E: Overzicht verbonden partijen

Naam	Juridische vorm 2016	Statutaire zetel	Code activiteiten	Eigen	Resultaat 2016 Eur	Art2:403 BW	Deelname %	Consolidatie
				vermogen 31-12-2016 Eur		BW Ja/Nee		Ja/Nee
Schoolbestuur voor Primair en Voortgezet onderwijs tussen Lauwers en Eems	Stichting	Warfum	4	7.981.623	-253.506	n.v.t.	100	Nee
				-	-	-		
				-	-	-		
				-	-	-		

Op grond van artikel 2.407 lid 1a BW is consolidatie achterwege gebleven vanwege het geringe belang (4,2%) van NBS de Sterren op het balanstotaal van Schoolbestuur L&E.

WNT: Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semi publieke sector

4.1: Vermelding bezoldiging topfunctionarissen en gewezen topfunctionarissen

Vermelding topfunctionarissen en gewezen topfunctionarissen 1 (vermelding alle bestuurders met dienstbetrekking)

Naam	Functie	Duur dienstverband	Umvang	individueel	Beloning	Belastbare onkostenvergoeding	voorzieningen	-/-	Totaal bezoldiging 2016	Totaal bezoldiging 2015
			dienstverband	WNT maximum			beloning op termijn	Onverschuldigd betaald bedrag		
	j / n		in FTE	€	€	€	€	€	€	€
dhr. A. Fickweiler	directeur-bestuurder	1/6 - 31/12	1	61.858	2.383	-	357	-	2.740	-

De directeur-bestuurder van Schoolbestuur L&E is ook verantwoordelijk voor de NBS de Sterren. De loonkosten worden verantwoord bij Schoolbestuur L&E.

Het bezoldigingsmaximum in 2016 voor NBS de Sterren is € 106.000. Het weergegeven individuele WNT-maximum is berekend naar rato van de omvang (en voor topfunctionarissen tevens de duur) van het dienstverband, waarbij voor de berekening de omvang van het dienstverband nooit groter kan zijn dan 1,0 fte. Het individuele WNT-maximum voor de leden van het bestuur bedraagt voor de voorzitter 15% (€ 15.900) en voor de overige leden 10% (€ 10.600) van het bezoldigingsmaximum, berekend naar rato van de duur van het dienstverband.

Vermelding toezichhouders (lid van het hoogste toezichhoudend orgaan)

Functie of functies	Naam	Voorzitter	Duur dienstverband	individueel	Beloning	Belastbare onkostenvergoeding	voorzieningen	ontkeringen	Totaal bezoldiging 2016	Totaal bezoldiging 2015
				WNT maximum			beloning op termijn	wegens beëindiging dienstverband		
	j / n			€	€	€	€	€	€	€
Voorzitter	drs. H.G. Hoek	j	1/1 - 31/12	15.900	362	-	-	-	438	362
Algemeen bestuurslid	R.J. Brands	n	1/1 - 31/12	10.600	362	-	-	-	438	362
Algemeen bestuurslid	ing. D. Harssema	n	1/1 - 31/12	10.600	257	-	-	-	311	257
Algemeen bestuurslid	ing. G.H. Dijksterhuis MGM	n	1/1 - 31/12	10.600	257	-	-	-	311	257
Algemeen bestuurslid	drs. E.M. Rodenburg	n	1/1 - 31/12	10.600	257	-	-	-	311	257

De toezichhouders van Schoolbestuur L&E zijn ook verantwoordelijk voor de NBS de Sterren. De loonkosten worden verantwoord bij Schoolbestuur L&E.

Bezoldigingsmaxima 2016: € 15.900 (voorzitter) en € 10.600 (leden).

Naast de hierboven vermelde topfunctionarissen zijn er geen overige functionarissen met dienstbetrekking die in 2016 een bezoldiging boven het individuele WNT-maximum hebben ontvangen.

Er zijn in 2016 geen ontslaguitkeringen betaald aan overige functionarissen die op grond van de WNT dienen te worden vermeld, of die in eerdere jaren op grond van de WOPT of de WNT vermeld zijn of hadden moeten worden.

Overige gegevens

Bestemming van het resultaat

Vanuit de statuten zijn geen nadere bepalingen opgenomen met betrekking tot de bestemming van het resultaat.

Het voorstel voor de resultaatbestemming is als volgt:

Resultaat 2016

€ (23.393) wordt onttrokken aan de algemene reserve

€ (23.393) totaal resultaatverdeling

Gebeurtenissen na balansdatum

Er zijn geen gebeurtenissen na balansdatum die van invloed zijn op de waardering van de in de balans getoonde posten of het resultaat.

Deloitte

[The main body of the document contains extremely faint and illegible text, likely representing the audit report's content.]

Controleverklaring van de onafhankelijke accountant

Aan het toezienend bestuur van Schoolbestuur voor neutraal primair onderwijs tussen Lauwers en Eemsstichting

VERKLARING OVER DE IN DE JAARSTUKKEN OPGENOMEN JAARREKENING 2016

Ons oordeel

Wij hebben de jaarrekening 2016 van Schoolbestuur voor neutraal primair onderwijs tussen Lauwers en Eemsstichting gecontroleerd.

Naar ons oordeel:

- Geeft de in de jaarstukken opgenomen jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van het vermogen van Schoolbestuur voor neutraal primair onderwijs tussen Lauwers en Eemsstichting op 31 december 2016 en van het resultaat over 2016 in overeenstemming met de Regeling jaarverslaggeving onderwijs.
- Zijn de in de jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties over 2016 in alle van materieel belang zijnde aspecten rechtmatig tot stand gekomen in overeenstemming met de in de relevante wet- en regelgeving opgenomen bepalingen, zoals opgenomen in paragraaf 2.3.1 Referentiekader van het Onderwijsaccountantsprotocol OCW/EZ 2016.

De jaarrekening bestaat uit:

1. De balans per 31 december 2016.
2. De staat van baten en lasten over 2016.
3. De toelichting met een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en andere toelichtingen.

De basis voor ons oordeel

Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens het Nederlands recht, waaronder ook de Nederlandse controlestandaarden en het Onderwijsaccountantsprotocol OCW/EZ 2016 vallen. Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de sectie "Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening".

Wij zijn onafhankelijk van Schoolbestuur voor neutraal primair onderwijs tussen Lauwers en Eemsstichting, zoals vereist in de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (ViO) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA).

Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

Materialiteit

Op basis van onze professionele oordeelsvorming hebben wij de materialiteit voor de getrouwheid van de jaarrekening als geheel bepaald op € 10.900. De materialiteit is gebaseerd op 2% van de totale baten. De materialiteit voor de financiële rechtmatigheid is bepaald op € 15.800, deze materialiteit is gebaseerd op 3% van de totale publieke middelen, zoals voorgeschreven in paragraaf 2.1.3 Materialiteitstabel van het Onderwijsaccountantsprotocol OCW/EZ 2016. In deze paragraaf van het accountantsprotocol zijn tevens een aantal specifieke controle- en rapportagetoleranties opgenomen, die wij hebben toegepast.

Wij houden ook rekening met afwijkingen en/of mogelijke afwijkingen die naar onze mening voor de gebruikers van de jaarrekening om kwalitatieve redenen materieel zijn. Daarbij zijn voor de controle van de in de jaarrekening opgenomen WNT-informatie de materialiteitsvoorschriften gehanteerd zoals vastgelegd in de Regeling controleprotocol WNT 2016.

Wij zijn met het toezienend bestuur overeengekomen dat wij aan het toezienend bestuur tijdens onze controle geconstateerde afwijkingen boven de € 545 rapporteren alsmede kleinere afwijkingen, die naar onze mening om kwalitatieve of WNT-redenen relevant zijn.

Benoeming

Wij zijn door het toezienend bestuur benoemd als accountant van Schoolbestuur voor neutraal primair onderwijs tussen Lauwers en Eems-stichting, voor de controle van het boekjaar 2016.

VERKLARING OVER DE IN DE JAARSTUKKEN OPGENOMEN ANDERE INFORMATIE

Naast de jaarrekening en onze controleverklaring daarbij, omvat de jaarstukken andere informatie, die bestaat uit:

- Het bestuursverslag
- De overige gegevens

Op grond van onderstaande werkzaamheden zijn wij van mening dat de andere informatie:

- Met de jaarrekening verenigbaar is en geen materiële afwijkingen bevat.
- Alle informatie bevat die op grond van de Regeling jaarverslaggeving onderwijs en paragraaf 2.2.3 Bestuursverslag van het Onderwijsaccountantsprotocol OCW/EZ 2016 is vereist.

Wij hebben de andere informatie gelezen en hebben op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de jaarrekeningcontrole of anderszins, overwogen of de andere informatie materiële afwijkingen bevat.

Met onze werkzaamheden hebben wij voldaan aan de vereisten in de Regeling jaarverslaggeving onderwijs, paragraaf 2.2.3 Bestuursverslag van het Onderwijsaccountantsprotocol OCW/EZ 2016 en de Nederlandse Standaard 720. Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening.

De directeur-bestuurder is verantwoordelijk voor het opstellen van de andere informatie, waaronder het bestuursverslag en de overige gegevens in overeenstemming met de Regeling jaarverslaggeving onderwijs en de overige OCW wet- en regelgeving.

BESCHRIJVING VAN VERANTWOORDELIJKHEDEN MET BETREKKING TOT DE JAARREKENING

Verantwoordelijkheden van de directeur-bestuurder en het toezienend bestuur voor de jaarrekening

De directeur-bestuurder is verantwoordelijk voor het opmaken en getrouw weergeven van de jaarrekening, in overeenstemming met de Regeling jaarverslaggeving onderwijs. De directeur-bestuurder is ook verantwoordelijk voor het rechtmatig tot stand komen van de in de jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties, in overeenstemming met de in de relevante wet- en regelgeving opgenomen bepalingen.

In dit kader is de directeur-bestuurder tevens verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing die het bestuur noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening en de naleving van die relevante wet- en regelgeving mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude.

Bij het opmaken van de jaarrekening moet de directeur-bestuurder afwegen of de onderwijsinstelling in staat is om haar activiteiten in continuïteit voort te zetten. Op grond van genoemde verslaggevingsstelsel moet de directeur-bestuurder de jaarrekening opmaken op basis van de continuïteitsveronderstelling, tenzij het bestuur het voornemen heeft om de onderwijsinstelling te liquideren of de activiteiten te beëindigen of als beëindiging het enige realistische alternatief is. Het bestuur moet gebeurtenissen en omstandigheden waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de onderwijsinstelling haar activiteiten in continuïteit kan voortzetten toelichten in de jaarrekening.

Het toezienend bestuur is verantwoordelijk voor het uitoefenen van toezicht op het proces van financiële verslaggeving van de onderwijsinstelling.

Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening

Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht, dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel.

Onze controle is uitgevoerd met een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle materiële fouten en fraude ontdekken.

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fouten of fraude en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Een meer gedetailleerde beschrijving van onze verantwoordelijkheden is opgenomen in de bijlage bij onze controleverklaring

Groningen, 28 juni 2017

Deloitte Accountants B.V. ✦

Was getekend: J.S. Huizinga RA

Bijlage bij de controleverklaring:

Wij hebben deze accountantscontrole professioneel kritisch uitgevoerd en hebben waar relevant professionele oordeelsvorming toegepast in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden, het Onderwijsaccountantsprotocol OCW/EZ 2016, ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen. Onze controle bestond onder andere uit:

- Het identificeren en inschatten van de risico's dat de jaarrekening afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fouten of fraude, dan wel het niet rechtmatig tot stand komen van baten en lasten alsmede de balansmutaties, het in reactie op deze risico's bepalen en uitvoeren van controlewerkzaamheden en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel. Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten. Bij fraude kan sprake zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing.
- Het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle met als doel controlewerkzaamheden te selecteren die passend zijn in de omstandigheden. Deze werkzaamheden hebben niet als doel om een oordeel uit te spreken over de effectiviteit van de interne beheersing van de onderwijsinstelling.
- Het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving, de gebruikte financiële rechtmatigheidscriteria en het evalueren van de redelijkheid van schattingen door het bestuur en de toelichtingen die daarover in de jaarrekening staan.
- Het vaststellen dat de door de bestuurder gehanteerde continuïteitsveronderstelling aanvaardbaar is. Tevens het op basis van de verkregen controle-informatie vaststellen of er gebeurtenissen en omstandigheden zijn waardoor gereede twijfel zou kunnen bestaan of de onderwijsinstelling haar activiteiten in continuïteit kan voortzetten. Als wij concluderen dat er een onzekerheid van materieel belang bestaat, zijn wij verplicht om aandacht in onze controleverklaring te vestigen op de relevante gerelateerde toelichtingen in de jaarrekening. Als de toelichtingen inadequaat zijn, moeten wij onze verklaring aanpassen. Onze conclusies zijn gebaseerd op de controle-informatie die verkregen is tot de datum van onze controleverklaring. Toekomstige gebeurtenissen of omstandigheden kunnen er echter toe leiden dat een instelling haar continuïteit niet langer kan handhaven.
- Het evalueren van de presentatie, structuur en inhoud van de jaarrekening en de daarin opgenomen toelichtingen.
- Het evalueren of de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de onderliggende transacties en gebeurtenissen en of de in de jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties in alle van materieel belang zijnde aspecten rechtmatig tot stand zijn gekomen.

Gegeven onze eindverantwoordelijkheid voor het oordeel zijn wij verantwoordelijk voor de aansturing van, het toezicht op en de uitvoering van de groepscontrole. In dit kader hebben wij de aard en omvang bepaald van de uit te voeren werkzaamheden voor de groepsonderdelen. Bepalend hierbij zijn de omvang en/of het risicoprofiel van de groepsonderdelen of de activiteiten. Op grond hiervan hebben wij de groepsonderdelen geselecteerd waarbij een controle of beoordeling van de volledige financiële informatie of specifieke posten noodzakelijk was.

Wij communiceren met het toezienend bestuur onder andere over de geplande reikwijdte en timing van de controle en over de significante bevindingen die uit onze controle naar voren zijn gekomen, waaronder eventuele significante tekortkomingen in de interne beheersing.

Wij bevestigen aan het toezienend bestuur dat wij de relevante ethische voorschriften over onafhankelijkheid hebben nageleefd. Wij communiceren ook met het toezienend bestuur over alle relaties en andere zaken die redelijkerwijs onze onafhankelijkheid kunnen beïnvloeden en over de daarmee verband houdende maatregelen om onze onafhankelijkheid te waarborgen.

Gegevens over de rechtspersoon

Algemene gegevens

Bestuursnummer 47945
Naam instelling L&E Uithuizermeeden en Godlinze
Adres Willem de Merodelaan 5
Postcode 9982 LK
Plaats Uithuizermeeden
Telefoon 0592-217628

			Aantal leerlingen		
			Sector	2016	2015
BRIN-nummers	15CG	NBS de Sterren	PO	71	75

